




Сөбүлэхэбин: 
Үерэҕирии управлениятын салайааччыта
И.В.Черкашина

Бигэргэтэбин: 
хамыһыһа бэрэссэдээтэлэ
Мэнэ-Хангалас улууһун баһылыгы
солбуйааччыта
М.А.Свинобоев

Сөбүлэхэбин: 
Физической культура уонна спорт
управлениетын салайааччыта
К.А.Захаров

Сөбүлэхэбин: 
Культура уонна духуобуһа сайдыы
управлениетын салайааччыта
Д.И.Аргунов

В.К.Степанов аатынан культура уонна спорт эстафетата
«Чөл, чэгиэн буолуобун, уйгу суолун тутуобун! дин девизтээх 65-с төгүлүн
ытытыллар фестиваль балаһыанньата

2021 сыл – Республикаҕа Доруобуйа, Мэнэ-Хангалас улууһугар Герой сыллара биллэриллибиттэринэн, сүрүн сыал онно туһайылылар.

Эстафета сыала-соруҕа:

-Уус-уран самодеятельность көрүннэригэр театральнай хайысхаҕа болҕомто ууруу, уус-уран кэнсиэр биирдиилээн нүөмэрдэрин салҕыы сайыннарыы;

-Тирээн турар бүтүн аан дойду үрдүнэн сабардаабыт хамсык кэмигэр үтүө үгэспит Культура уонна спорт Эстафетатын ситимин сүтэрбэт инниттэн салҕыы ытытылларын ситиһии;

-Эстафета иитэр-үөрэтэр суолтатын диринник өйдөөн, идеологическай өйү-санааны ингэрэр, патриотическай тыһыны уһугуннарар, чөл олобу түстүүр үтүө үгэс буоларын бар дьонно тириэрдии.

Эстафета көрүннэрэ:

1. Спектакль
2. Уус-уран кэнсиэр
3. Уус-уран онһуктар быыстапкалара
4. Ф.К.Поповка аналлаах информационной стендэ
5. Спортивной күрэхтэһиилэр
6. Оьолор көрүннэрэ

Тэрээһин үлэ:

Күннээҕи олохпут тирээн турар балаһыанньатын учуоттаан нэһилиэк нэһилиэккэ айанын быйыл тохтотон, нэһилиэккэ миэстэтигэр ытытыллара быһаарылынна.

Дьүүлүүр сүбэ уонна судейство нэһилиэктэринэн айанныыр. Видеонан уһулуу булгуччулаах, дьүүлүүр сүбэ састаабыгар эппиэттээх киһи тэннэ сылдыһар, интернет

үчүгөйдик хабар сиригэр инстаграм нөнгө тута аһаҕас эфиргэ тахсын сөп. Бу күн кизһээ тута куйаар ситимигэр инстаграмна сырдатыы, ютуб каналга видео тахсар.

Интернет ситимнэригэр уһуллубут видеолар тута ол күн угулларынан, дьүүллүүр сүбэ айанныыр графига ыгымынан (айан күн айы торумнаммытынан) уус-уран самодеятельноһы көрүү күнүс 14.00 ч. сабаланырын, тэрийээччилэр миэстэтигэр учуоттуургут булгуччулаах.

Уус-уран быыстапканы көрүү сарсыарда 10.00 ч.сабаланыр.

Оскуола оҕолоро улахан дьон көрдөрүүтүгэр, күрээбэр кыттыыны ылбаттар.

Оскуола оҕолоро туһунан балаһыанньанын уус-уран самодеятельноска, уус-уран быыстапкаҕа, спорт көрүннэригэр кыттыыны ылыахтара.

Оперативнай штаб ирдэбилгэр, быһаарытыгар олобуран көрөөччү ахсааныгар уларыһыы кириэн сөп.

65-с Эстафетаны 2020 сыл кыайыһылаах нэһиликтэр сабалыһылар.

Быһаарыы: 65-с Эстафета информационной стендэттэн ураты хас көрүнүн айы миэстэ тахсар, оскуола оҕолоро кыттыһыларын түмүгэ учуоттанар уонна уопсай түмүккэ киирэр. Уопсай түмүк үс хайысхаларынан миэстэлэринэн учуоттанан тахсар (культура, спорт, оҕолор көрүннэрэ).

Баал тэннэхэр түгэнигэр хаачыстыбанын культура хайысхатыгар иһники миэстэлээх кыайыһылаах тахсар.

Дьүүллүүр сүбэ быһаарыта бүтэһиктээх ырытыһыга турбат.

Наһараадалааһын

Бөлөхтөрүнэн 3 бастакы миэстэлэри ылбыт нэһиликтэр кыайыһылаахтарыгар улуус дьаһалтатын грамоталара, дипломнара, анал кубоктар, харчынан бириэмийэлэр туттарыһылаахтара.

Спектакль

Спектаклы туруоруу көнүл, ханнык баѳарар суруйааччы (саха, нуучча суруйааччыларын айымньылары көнүллэнэр) айымньытыгар олоѳуруон сөп, спектакль тематын, идеятын арийыыга болѳомто уураргыт ирдэнэр. Спектакль 45 мүн. иһинэн туруоруллар. Спектакльга кыттааччы ахсаана 15 киһинэн хааччахтанар.

Дьүүлүүр сүбэ сыаналыыр критерийдэрэ:

- Толоруу маастарыстыбата
- Спектаклы уус-уран туруоруу (режиссерскай үлэ)
- Спектакль ис хоһоонун арийыы
- Сыана кизгэтиитэ уонна көстүүмнэр
- Режиссер булумньута

Спектакльга нэһилиэк олохтоохторо эрэ кытталлара ирдэнэр. Дьүүлүүр сүбэҕэ спектакль программата, сценарийа туттарыллар.

Уус-уран кэнсиэр ирдэнэр нүөмэрдэрэ

Уус-уран кэнсиэргэ кыттааччы ахсаана 15 киһинэн хааччахтанар.

1. Соло
2. Вокальнай трио – (Марфа Куличкина тыл. Аркадий Алексеев мел. «Киэн туттан ылыыбыт») нотата оноһуллан түнэтиллибэ. (Эр дьон толоруутугар)
3. Сольнай үнкүү
4. Чабырѳах (2-3 киһи кыттыан сөп)
5. Тойук эбэтэр норуот ырыата
6. Уус-уран ааѳыы – Герой Ф.К.Поповка ананар (2-3 киһи кыттыан сөп)
7. Дьизэ-кэргэн нүөмэрэ (2-3 киһи кыттыан сөп)

Сахалартан бастакы Сэбиэскэй Сойуус Геройа

Ф.К.Поповка аналлаах информационнай стендэ

Стендэни онорууга улууска биллэриллибит «Герой сыла» толору арыллыахтаах, сиһилии историяны сырдатты ирдэнэр, стендэни онорууга ПВХ материалга онороргут ирдэнэр. (баннер көнүллэмэт!). Размыргар хааччах суох, кулуубка ханна турарыттан тутулуктаах.

Уус-уран быыстапка

Быыстапкаҕа кыттааччы ахсаана хааччахтаммат. Саха төрүт дьарыктарын төрүт үгэстэрин сайыннарыы, тарҕатыы үлэтэ салҕыы ытыллар. Урукку үлэлэр туруоруллубаттар, ол эрэн урукку ситэриллибэтэх үлэлэри (комплектары) салҕыы эбэн биеэр, ситэрэр кэрэхсэнэр.

2021 сылга үбүлүөйүнэй 65-с Культура уонна Спорт эстафетатын быыстапкатыгар ирдэбилгэ барыта 16 көрүн балаһыанньаҕа ыйыллыбыт хайысхаларынан киирдэ.

1. Кылтан, сизлээн үлэлэр 3-тэн итэҕэһэ суох паннолар, олбохтор, 1 сөрүө (түмсүүлэр үлэлэрэ) төрүт ньыманан оноһуллубут үлэ ирдэнэр. Ону таһынан, төбөҕө кэтиллэр сиздэрэйдик аныгылыы ньыманан тупсарыллыбыт сэлээппэ, бэргэһэ арааһа, дэйбиридэр 5-тэн итэҕэһэ суох сана үлэлэр туруоруллаллар.

2. Аттаран, кыбытан саха төрүт иһигэр түмсүүнэн тигиллибит (коллективнай) үлэлэр улахан паннолары төрөөбүт дойду, олонхо дойдута, культура уонна спорт эстафетатын сырдатар ыйыллыбыт темаларга оноһуллаллар. Паннолар триптих, диптих, улахан көбүөр ити ыйыллыбыт көрүнтэн бири талан туруорабыт.

- Триптих, диптих – кэтитэ 40 см, үрдүгэ 1,5 метр, анал маска ыйанар буолуохтаах.

- Көбүөр – 2 миэтэрэ туоралаах, 1,5м үрдүктээх.

3. Хоруонкаттан, оҕуруоттан, бисертан хартыыналар, паннолар көнүл тиэмэҕэ оноһуллаллара ирдэнэр. Размера А-3 форматтаах араамалаах буолуохтаах (онтон улахан буоллаҕына биһирэнэр). Ахсаана хааччахтаммат.

4. Инники сылларга тигиллибит саха таһаһын ситэрэн биэри (бэргэһэтэ, үтүлүгэ, хаттык таһаһа, этэрбэһэ).

-Былыргылыы, төрүт үгэһи тутуһан тигиллибит сарыы, түнэ этэрбэс (синньэлээн анньынан, кыбытан, аттаран тигиинэн, хоруонканан, бөлтөгүрдэринэн кизгэтиллибит буолуон сөп).

-Сиздэрэйдик кизгэммит дьахтар симэҕэ - төрүт иис ирдэбилигэр эппиэттиир дыбака бэргэһэ, уостаах үтүлүк, өттүк симэҕэ киирэллэр (синньэлээн анньынан, хоруонканан, бөлтөгүрдэринэн, кыбытан, аттаран тигиинэн кизгэтиллибит) урукку, эргэ үлэлэр турбаттар.

5. Саха дьахтарын, эр киһитин сайынны оноолоох сонноро (саха төрүт иһин ньыматын тутуһан тигиллэр).

6. Ат симэһин толору кизгэлэ (иистэннэн, тимир, мас уустара, кыл-сизл маастардара, ювелирдар кыттыһан онорбут үлэлэрэ туруоруллар). Инники оноһуллубут үлэлэри ситэрэн, тупсаран биэри үлэтэ салҕанан туруоруллар.

7. Ювелирной үлэбэ - эр киһи толору сиппит комплега (дэйбиир, кур, быһах) эбэтэр дьахтар комплега (илин, кэлин кэбиһэр, бөбөхтөөх, ытарҕалаах, баттабы туттарар суһуох симэбэ).

8. Куукулалары оноруу - улуус, нэһилиэк биллиилээх дьоннорун көрдөрөр уобарастарын онорон туруораллара ирдэнэр.

9. Туойтан оноһуктар (керамика) - саха сириин туойуттан оноһуллубут сувенирдар, иһиттэр, кыра кээмэйдээх скульптуралар, оноһуктар. (Мастер-класс ытытыллыаҕа)

10. Муостан оноһуктарга ынах, тайах, мамонт муһуттан оноһуллубут скульптуралар, сувенирдар, үлэлэр киирэллэр.

11. Туостан оноһуктарга маллаах иһиттэр, ыаҕайалар, саар ыаҕас, туос оноһуктардаах салама – уһуна 7 метр, оҕо биһигэ, аныгы моһуоннаах суумкалар, хаппардар, туостан оноһуллубут хартыыналар, паннолар киирэллэр.

- Маллаах иһит размера – 20 см. диаметрдаах -1 шт., 18 см. диаметрдаах -1 шт., 15 см. диаметрдаах -1 шт.

- Ыаҕыйалар размердара 20 см. диаметрдаах -1 шт., 18 см. диаметрдаах -1 шт., 15 см. диаметрдаах -1 шт.

- Саар ыаҕас бэйэ көрүүтүнэн тигиллэр.

- Суумкалар, хаппардар бэйэ көрүүтүнэн оноһуллаллара ирдэнэр.

- Оҕо биһигин былыргы төрүт үгэһи тутуһан оноһуулар.

- Туостан оноһуллубут паннолар, хартыыналар размердара А-3 форматтан итэбэһэ суох буолуохтаах, онтон улахана биһирэнэр

12. Хатын мастан, удьурхайтан ыһыах иһитэ-хомуоһа араас үрдүктээх чорооннор, кыҕахтар, кытыйалар.

13. Тимиртэн саха төрүт дьарыга – саха быһабын арааһа, батас, батыһа, скульптура.

14. Художественнай хартыыналар - живописька, графикаҕа биир киһиттэн 3-тэн итэбэһэ суох үлэлэр ирдэнэллэр (онтон элбэх буолуон сөп). Үлэлэр живописька холустаҕа уруһуйдаммыттара ирдэнэр (атын материалага оноһуллубут сыаналамат!) Графикаҕа анал кумаабыга араас техникаҕа уруһуйдаммыт уруһуйдар эбэтэр графика техникатыгар бэчээттэммит үлэлэр (ксилография, линогравюра көрүнгэрэ) биһирэнэр.

15. Талахтан өрүү оноһуктар араас көрүнгэрэ биһирэнэр.

16. Иискэ аныгы хайысхаҕа бохо стилинэн тигиллибит дьахтар, эр киһи таһаһа биир киһиттэн 5-тэн итэбэһэ суох таһаһы туоруоруулар.

Уус-уран быыстапка ирдэбиллэрэ:

- Коллективной үлэлэр биһирэнэллэр.
- Урукку үлэлэри туруорбаккыт, сыаналаматтар.
- Макраме, сап араас көрүҥнэриттэн баайыы, өрүү, бэлэм быысапка, алмазнай мозаика үлэлэрэ уонна маскарааттар, сценаба, бырааһынньыкка кэтиллэр таҕастар туруоруллубаттар. Аныгы көрүҥнэргэ, хайысхаларга үлэлэр сыаналаматтар, туруоруллубаттар.
- Олохтоох нэһилиэнньэ утумнаахтык дьарыктанарын ситиһэр сыалтан быыстапкага атын улууска, нэһилиэккэ, Дьокуускай к. олорор биир дойдулаахтаргытын кытыннарар көҥүллэммэт.
- Уус уран оноһуктар этикетажтарын сөпкө толоруллара ирдэнэр (А.А.А., нэһилиэгэ, регалията, оноһук-экспонат аата, туох матырыйаалтан оноһуллубута, оноһуллубут сыла суруллар).
- Быыстапкага кыттар дьон испиэһэктэрэ, ханнык нэһилиэгэ, А.А.А. төрөөбүт сыллара, ханна үлэлиллэрэ, экспонат аата, туох материалтан оноһуллубута, хас сыллаахтан ЭКис кытгара суруллар.
- Быыстапканы биир киһи кэпсиир, сырдатар.

Дьүүлүүр сүбэ сыаналыыр критерийдэрэ:

- Быыстапка ис хоһоонун арайыы
- Оноһуктар маастарыстыбаларын, таһымн хаачыстыбата
- Ыйыллыбыт жанр арааһын толорута учуоттанар.

Спортивной күрэхтэһинлэр

Спорт көрүҥнэригэр кыттааччы сааһа 2002 с.т. уонна онтон үөһээ саастаахтар. Нэһилиэктэн төрүттээх дистанционно үөрэнэ олорор студеннар кытталлара көҥүллэнэр. Спортсмен биир эрэ нэһилиэктэн кытгара ирдэнэр. Оскуола оҕото кытгара бобуллар.

Көрүҥнэр:

1. **Салгын саатынан ытыы.** Хамаанда састааба: 1 эр киһи, 1 дьахтар. 10м. туран 10 ытыы (мишень «Белка»). Кыттааччылар бэйэлэрин сааларынан, буулдьаларынан ытталлар (оптической прицеллаах сааттан ураты барыта көҥүллэнэр). Түмүк эр киһи уонна дьахтар очколарын сумматынан тахсар, тэннэһии түгэнигэр уопсай хаачыстыба көрүллэр.
2. **Тутум эргиир.** Хамаанда састааба: 1 эр киһи. 2 мүнүүтэ устатыгар сыһата суох элбэхтэ эргийбит кыайыылаабынан аабыллар (эргийэр мас уһуна 25см., суона 3.5 сантиметртан суон буолуо суохтаах). Түмүк ким элбэҕи эргийбит ол кыайыылаабынан буолар, тэннэһии түгэнигэр миэстэ үллэриллэр.

3. Үрдүк перекладинаба тардыны. Хамаанда састаба: 1 эр киһи. ВФСКа ГТО балаһыанньатыгар олобуран курэх ытыллар. Бириэмэбэ сыһата суох тардыны аахсыллар. Тардынар киһи сынааба тардынар перекладинаттан тахсыахтаах, хачайданар көнүллэммэт, перекладинаны таһыттан бобо тутар, атабын араарбат. Түмүк ким элбэби тардыммыт кыайылаабынан буолар, тэннэһии түгэнигэр миэстэ үллэриллэр.

4. Пресс хачайдаһын. Хамаанда састаба: 1 дьахтар. Кохсүгэр сытар, тарбахтарын холбуу кириэстии ылан илиилэринэн кэтэбэр тутар, атабын холбуу тутан 90 кыраадыс тобугар токурутар, тоголобунан тобугун таарыйыахтаах, илиитин кэтэбиттэн араарыа суохтаах. 1 мүнүүтэ иһигэр төһөтө онорбута аабыллар. Түмүк ким элбэби онорбут ол кыайылаабынан буолар, тэннэһии түгэнигэр миэстэ үллэриллэр.

5. Сахалыы ох саанан ытыы. Хамаанда састаба: 1 эр киһи, 1 дьахтар. Көрүнгэ «Байанай бэлэбэ»(куобах, кус, тиин). Республикаатаабы сахалыы ох саа федерацията бигэргэппит быраабылатыгар олобуран ытыллар. Түмүк эр киһи уонна дьахтар очколарын сумматынан тахсар, тэннэһии түгэнигэр миэстэ үллэриллэр.

Кыайылаабы быһаарыы:

Уопсай хамаанданан түмүк 5 көрүнгө миэстэлэрин суумматынан тахсар. Тэннэһии түгэнигэр 5 көрүнгө ылбыт миэстэлэрин хаачыстыбата көрүллэр.

Хамаанданан түмүк уопсай очко элбэбинэн быһаарыллар.

Сайаапкалар:

Буолар күнүгэр мандатнай хамыһыһа туттарыллар:

- Нэһилиэк баһылыга уонна быраас визалаах сайаапка;
- Хас көрүнгө аайы технической сайаапкалар;
- Күрэхтэһээччилэр паспордара эбэтэр трудовой книжката.

Сайаапкаба нэһилиэк баһылыга уонна быраас илии баттаһына, бэчээт хайаан да ирдэнэр.

Хамаандалар бары биир формалаах буолаллара хайаан да ирдэнэр.

Оџолор кѳрүннѳр. «Мѳнѳ кѳскилѳ» улуустааѳы оџо хамсааһына

Мѳнѳ – Ханалас улууһун биир кѳлим иитии концепцията 2019 сыл тохсунньу ыйыттан олоххо киирѳн иитии ис хоһооно сана үрдѳлгѳ тахсан, оџо киһи быһыытынан тѳрүт үгѳһи, култуураны утумнаан, киѳн ис хоһоонноох, кѳскиллѳэх үлѳ салѳанар.

Хомус

Дьон тѳрүт ѳйѳ-санаата уһуктан, олохтоох омуктар тыллара, култууралара, оџону иитѳр үгѳстѳрѳ тиллѳн сайынна. Оџолор 5-6 саастарыттан тѳрүт култуура үгүс кѳрүнүн: олонхону, хомуһу баһылыыллара кѳрѳхсѳбиллѳэх. Хас эмѳ сүүһүнѳн сылларга тыыннаах ордон кѳлбит култуурабытын хаттаан тилиннѳриигѳ ситиспит үлѳбит аны умнуллуо, сүтүо суоѳа диѳн сыалтан оскуола оџотуттан саѳалаан хас биирдиибит хомуһу баһылыыр кыаѳы, эйгѳһи тѳрийѳѳри тѳрүт муусукаѳа умсугутар сыаллаах саха тѳрүт инструменыгар оонньуу киллѳрилииннѳ.

Хомуска оонньооһун оскуола иннинѳѳѳи саастаах оџолорго, оскуолаѳа сүһүѳбүттѳн кѳрѳн араарыллар. Толоруу ирдѳбилѳ:

- Хас биирдии уһуйаан, оскуола репертуары оџо сааһынан кѳрѳн бѳйѳтѳ талар;
- толорооччулар сахалыы танас кѳтѳллѳрѳ ирдѳнѳр, кыргыттар манан халадаай, уолаттар хара камзол сон;
- толоруу маастарыстыбата, сыанаѳа туттан -хаптан туруу.
- оџону хабыы 15 иһинѳн хааччахтанар.

Уус уран ааѳыы

Тиѳмѳтѳ : «Мин улууһум, мин киѳн туттуум»

- **Сыала – соруга:**
- ✓ Уол оџо уустаан- ураннаан ааѳар дьѳбурун сайыннарыы;
- ✓ Саха тылын баайын, сүмѳтин ѳйдүүргѳ, дьонно-сѳргѳѳѳ, кыбыстыбакка сылдьарга, табатык туттарга-хаптарга иитии;
- ✓ Уол оџо бѳйѳтигѳр эрѳллѳэх буоларыгар олук ууруу.
- Күѳн-күрѳс ирдѳбилѳ: оскуола иннинѳѳѳи уһуйааннарга- 5 саастаах уолаттар оскуола оџолоругар- 7 эбѳтѳр 8 кылаас үѳрѳнѳѳчилѳрѳ (биир кылаас уолаттара).
- оџо ахсаана 10 иһинѳн хааччахтанар, бириѳмѳтин уһуна 10 мүн. диѳри буолуон сѳп.
- Ааѳыыны сыаналааһын ирдѳбиллѳрѳ:
- ✓ Айымньы текстин ѳнкилѳ суох билии;
- ✓ Уобараһы арыйыы;
- ✓ Уустаан-ураннаан ааѳыы
- ✓ Иитии Концепциятын ирдѳбилигѳр сѳп түбѳхѳр танас.

Быыстапка

«Герой оҕо харабынан»

Айар талаан кимиэхэ бары баар, айдарыы киһи ахсын тиксэр айылҕа бэлэбэ. Кэмигэр аһыллан арыллыан эрэ наада. Көххө кытта сылдьан талааннара арыллыбыт да баар буолааччы. Бу түһүмэҕи кыргыттар, уолаттар бэркэ кичэйэн айымньылаахтык бэлэмнииллэр. Сыл аайы сана талааны арыйыы, булумнубу баар буолар. Бу көрүн «Герой оҕо харабынан» биирдиилээн оҕо биитэр кэллэктиибинэн үлэ буолар. Сыанабыл икки көрүнүнэн тахсар, ол эбэтэр биирдиилээн уонна кэллэктиибинэн. Үлэ көрүнэ, матырыйаала бэйэ көрүүтүгэр көнүл, ханнык баҕарар матырыйаалынан оноһук (композиция) буолуон сөп. Кыайыылаахтар үлэлэрэ «Кэрэли» улуустаабы оҕону эбии үөрэхтээһин кииннэ түмүллэн көрүү - быыстапка тэриллэр.

Ирдэбиллэрэ:

- оноһукка сана сүүрээни, ураты көстүүнү киллэриитэ;
- толору балаһыанньаҕа ыйыллыбыт тиэмэни арыйыыта;
- оноһук технологиятын толору баһылааһын, материалы сатаан туһаныы;
- оноһук маастарыстыбата, хаачыстыбатын таһыма.
- сюжетнай үлэ биһирэнэр.

Оскуола оҕолорун икки ардыларыгар ытыллар төрүт сахалыы спортивнай көрүннэргэ

1. **Сыала:** Төрүт үгэскэ сыстан чөл туруктаах киһи буолар суолу тутуу;
2. **Соруктара:** Төрүт үгэһи салгыы тутуһуу уонна сайыннарыы; түмсэр тэрээһиннээх буолуу; бэйэ бодону тардыныы; күүһү-уоҕу, сымсаны, сатабылы тургутуу;
3. **Буолар сирэ, күнэ:**
Культура уонна спорт эстафетатын программатынан улуус нэһилиэктэригэр. (бөлөхтөрүнэн). Саҕаланар бириэмэтэ: 11.00 ч.

4. Күрэхтэһини кыттааччылар уонна сахалыы ооньуулар:

1. **«Бис төгүл кубах»:** Кыттар оҕолор 1-4 кылаас (1 уол, 1 кыыс): 3-4 миэтэрэттэн сүүрэн кэлэн (разбег), тардыллыбыт сурааһынтан саҕалаан бис төгүл кубахтаан – ол аата икки атабынан тэннэ сиртэн тэбинэн, ыраабы ыстаныы.
2. **«Хабылык хаамыска»:** Кыттааччылар детсад оҕолоро (1 уол, 1 кыыс); 1-4 кылаас (1 уол, 1 кыыс); 5-8 кылаас (1 уол, 1 кыыс); 9-11 кылаас (1 уол, 1 кыыс). **Хабылыкка** сахалыы остуол ооньуутун Федерациятын билинни быраабылатыгар олоһуран 100% илии көхсүгэр түһэрэр уонна илиитэ остуолтан 8-10 см. үрдүккэ тутар. **Хаамыскаҕа** бөтүүгүн төбөтүн саҕа үрдүккэ бырабар (6 түһүмэххэ).

3. **«Тутум эргийр»:** Кыттар оџолор 9-11 кылаас (1 уол, 1 кыыс) Оонньооччу 25 см. уһуннаах, анар өттө мултугур, 4 см. суоннаах бөкүнүк маһы ортотугар эмиэ оччо кээмэйдээх куоһаахтаах чараас хаптаһынга тирээн, икки илиитинэн мастан тутуһан төнкөйөн туран илиитин ис өттүнэн (аннынан) өрө кэдэрийэн эргийэн тахсар. Илиилэрин мастан араарбат, сири атын тугунан да таарыйбат. 2 мүнүүтэ устата төһөнү кыайарынан элбэхтэ эргийэр.

4. **«Ойбонтон уулааһын»:** Кыттар оџолор 9-11 кылаас (1 кыыс, 1 уол). Сиргэ биир тутум (15 см.) үрдүктээх бэлиэ туруоруллар. Оонньооччу уна илиитин сирэйин иннинэн аҕалан ханас кулгааҕын эминньэҕин тутар, ханас илиитин кэннигэр илдьэн уна атаҕын төбөтүн тутар уонна илиилэрин араарбакка, анар атаҕар туран эрэ төнкөйөн, сиртэн уурбут бэлиэни тиһинэн ытыран ылар. Атын тугунан да сири таарыйбат. (1 мүнүүтэ устатыгар бэлиэни хаста ылбытынан аабыллар).

5. **«Көтөх ынаҕы туруоруу»:** Кыттар оџолор 5-8 кылаас (1 уол, 1 кыыс) Биир атаҕын төбөтүн икки илиитинэн тутан туран 1 мүнүүтэ иһигэр олорон туруохтаах (приседание) Атаҕын төбөтүн икки илиитинэн тутар уонна араарбакка, охтубакка олорон туруохтаах. Атаҕын уларытыан сөп. Тохтобула төһө баҕарар буолуон сөп.

6. **«Кириэс тэбин»:** Кыттар оџолор 5-8 кылаас (1 уол, 1 кыыс) 70 см. уһуннаах 2 мас муостаҕа кириэстии сытарын, оонньооччу 2 мүнүүтэ иһигэр уна илиитин сирэйин иннинэн аҕалан ханас кулгааҕын эминньэҕин тутар, ханас илиитин кэннигэр илдьэн уна атаҕын төбөтүн тутар уонна илиилэрин араарбакка, анар атаҕар кириэстии ыстанар. (восьмерка -1 эргийр). Тохтобула төһө баҕарар буолуон сөп. (Кириэһи хаста эргийбитинэн сыаналанар)

5. Күрэхтэһини ирдэбилэ уонна сыанабыла: Уолаттарга сахалыы ырбаахы, этэрбэс, кыргыттарга сахалыы халадаай, этэрбэс.

Күрэхтэһээччи бэйэтин кыаҕын сахалыы төрүт оонньоуларга холонуута. Төһө суумма баалы ылбытынан сыаналанар.

6 Күрэхтэһиниң тэрийээччи:

Улуустааҕы үөрэҕири салалтатын иһинэн анаммыт спортивной судьуйа.

65-с культура уонна спорт эстафетатын көрүү графика

I бөлөх

Кулун тутар 10 күнэ – Төнгүлү
Кулун тутар 11 күнэ – Павловскай
Кулун тутар 12 күнэ – Балыктаах
Кулун тутар 13 күнэ – Хорообут
Кулун тутар 15 күнэ – Табаҕа
Кулун тутар 16 күнэ – Хаптаҕай
Кулун тутар 17 күнэ – А-Бэстээх
Кулун тутар 18 күнэ – Бүтэйдээх
Кулун тутар 19 күнэ – Төхтүр
Кулун тутар 20 күнэ – Хара

II бөлөх

Кулун тутар 10 күнэ – Бэдьимэ
Кулун тутар 11 күнэ – Нуораҕана
Кулун тутар 12 күнэ – Сыымах
Кулун тутар 13 күнэ – Тиэлиги
Кулун тутар 15 күнэ – Лоомтука
Кулун тутар 16 күнэ – Мэлдьэхси
Кулун тутар 17 күнэ – Алтан
Кулун тутар 18 – Чыамайыкы
Кулун тутар 19 күнэ – Тумул
Кулун тутар 20 күнэ – Чүүйэ
Кулун тутар 21 күнэ - Наахара

III бөлөх

Кулун тутар 10 күнэ – Моорук
Кулун тутар 11 күнэ – Тарат
Кулун тутар 12 күнэ – Бөкө
Кулун тутар 13 күнэ – Ороссолуода
Кулун тутар 15 күнэ – Бырама
Кулун тутар 16 күнэ – Дойду
Кулун тутар 17 күнэ – Матта
Кулун тутар 18 күнэ – Хаатылыма
Кулун тутар 19 күнэ – Томтор